

Олена Поліщук,

док. філос. н., проф., проф. каф. філософії та політології

Яна Толок,

студ. 4 к. Навчально-наукового інституту педагогіки

(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

ФОЛЬКЛОРНО-МІФОЛОГІЧНА ОБРАЗНІСТЬ ДРАМИ-ФЕЄРІЇ «ЛІСОВА ПІСНЯ» ЛЕСІ УКРАЇНКИ ТА СПЕЦИФІКА ЇЇ ВІЗУАЛЬНОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ В СУЧАСНІЙ АРТ-ПРАКТИЦІ

У сучасній художній культурі спостерігаємо зростання інтересу до фольклору і міфів різних народів: художні стрічки, анімаційні фільми, відео ігри та ін. Як приклад можна вказати спробу екранізації драми-феєрії «Лісова пісня» Лесі Українки, що засвідчують тизер-трейлери у спецпроекті онлайн-медіа Media Business Reports. (Мова йде про офіційні тизер 1 та тизер 2 повнометражного мультфільму «Мавка. Лісова пісня» студії Animagrad: <https://mavka.ua/uk/news/video/71-mavka-the-forest-song-official-teaser-trailer-1> (26 листопада 2019 р.) і <https://www.youtube.com/watch?v=VbyUIXUAiCY> (24 лютого 2021 р.). Вихід цього вітчизняного 3D мультфільму було анонсовано в 2015 р. (над ним розпочато роботу в 2014 р. із написання брифу; в 2015 р. – пошуку сценаристів, і, напевне, пошук був надскладним, враховуючи обсяги витраченого студією часу; в 2016 р. – «глибокого дивелопменту» та укладання сценарію, в 2017 р. – розробки образу й зовнішності Мавки, виходу першого тизеру, зі слів продюсерки І. Костюк). Прикметним є наразі не лише обсяг часу, витраченого на підготовчі роботи, що передували розробці центрального персонажу майбутнього 3D мультфільму. Також за цей час не лише відбувалося перенесення строків виходу стрічки до публіки, але й змінився багато у чому вигляд Мавки, як головної героїні твору стрічки, зважаючи

на запропоновану назву мультфільму та альянсу до відомого твору Лесі Українки.

Зараз анонсовано, що у 2022 р. глядачі зможуть її побачити, зі слів одного із продюсерів фільму Є. Олесова (Мавка. В очікуванні дива. https://specials.mbr.com.ua/mavka_ua?fbclid=IwAR2f3HwHK7R3sDNz0IIgtsga2GtlZApqJGEcsJI1RYJH_rvl-uhguCbSZRE). Проте виникає, закономірно, запитання про цінність такого арт-продукту, якщо враховувати важливість для української культури літературного попередника цієї анонсованої анімаційної стрічки, враховуючи якість її останнього тизеру. Адже мова йде про культурну спадщину українського народу й спробу або комерціалізації ідей уславленого митця заради фінансової вигоди для арт-агентів та студії Animagrad, або ж популяризації відомої драми-феєрії «Лісова пісня» Лесі Українки засобами 3D візуалізації зокрема і українського фольклору та міфології загалом.

Використання архаїчних міфологічних сюжетів, фольклору та створення завдяки цьому новітніх міфів в художній літературі і згодом в кіно індустрії, як сучасна міфотворчість, фіксується з ХІХ – початку ХХІ ст. Українська письменниця в драмі-феєрії «Лісова пісня» теж звертається до такого інформаційного субстрату: вона «усвідомила цінність міфологізму, його спроможності поруч з естетичною дією фольклорних традицій висувати глибокі філософські проблеми» [1], оскільки добре знала український фольклор та цікавилася народними віруваннями [2]. З-поміж таких проблем має значення, наприклад, проблема зносин людей із природним середовищем, і письменниці було близьке прагнення жити у гармонії із природою, тваринами і рослинами, властиве українській міфологічній традиції. Відтак у драмі-феєрії нею порушується питання зносин «одухотвореного світу» із тими людьми, для яких цінністю є тільки нажива й егоїстичні прагнення в стосунках між собою. У драмі «Лісова пісня» фіксується саме «одухотворена» картина світу, в якому живуть українці Волині та Полісся і які стикаються із чужинцями-німцями,

що підбурюють їх не думати про природу та її насельників, не дбати про майбутні покоління, а лише про прибуток на невеликий проміжок життя. Змальований письменницею світ «одухотворений»: «Світ міфічних істот постає в усій повноті взаємозв'язків; він чітко ієрархізований» [3, с. 162]. Міфічні істоти в цьому світі не лише живуть, вони мають силу помститися людям, коли «порушено заповіт». Як видається, саме міфопоетична модель світу, презентована цим твором Лесі Українки й викликає тривале зацікавлення ним у публіки. І не лише такий інтерес є в українській публіки від покоління до покоління, але й іноземців: Леся Українка – відомий презентант української культури, а драма-феєрія «Лісова пісня» – це «візитівка» як самої письменниці, так і найкращих здобутків світової художньої літератури та культури ХХ ст.

«Повернення до архаїчних форм у світогляді, котре зараз все частіше спостерігається, зумовлене ускладненням життя через нестабільність й непередбачуваність подій», однак тлумачення створеного на основі звернення до сюжетів чи персонажів національної міфології художнього твору залежить від існуючої в «конкретній спільноті національно-культурної традиції», – зауважують А. Поліщук та О. Поліщук [4, с. 36]. Леся Українка була добре обізнаною із українською міфологією, і демонологією, і фольклором, як засвідчує драма-феєрія «Лісова пісня». На погляд Г. Костюка, необхідно враховувати тривалі спроби через ідеологічні причини применшити значення цього твору для української культури і мистецтва: «Навмисне завуальовуються, знецінюються та применшуються вирішальні фактори в формуванні суспільної та мистецької свідомості Лесі Українки. Маємо на увазі органічність української стихії, серед якої зросла Леся Українка, глибокий вплив М. Драгоманова та вирішальна вага західноєвропейської культури» [5, с. 110]. Тому треба наголосити на патріотизмі Лариси Косач, звернувши увагу який вона собі вибрала псевдонім – Леся Українка.

Проте при знайомстві із тизером 2 повнометражного мультфільму «Мавка. Лісова пісня» студії Animagrad про патріотизм, як здається, мова не йде: мавка – це істота лугова чи лісова, охоронниця природи, «дух дерева», а не просто «зеленокоса дівка із зеленими очима», що гасає чи то лугом перед лісом, чи ж полем перед проваллям, вигнувши досить не природно стопу (чомусь показану великим планом), і бізони в Україні теж зроду не водилися, лише зубри, а ще колись були тури, але сценаристам і художникам цієї стрічки подібне не є відомим (можливо через брак освіченості або можливо через надмірне захоплення персонажами художніх творів та міфологією інших країн). Відтак якість цього тизеру за змістом є низькою, така візуалізація літературного прототипу дискредитує останній, вихолощуючи із нього міфологічний субстрат і заміщуючи його казковим сюжетом та вигаданими Animagrad казковими героями (хоча неодноразово наголошувалося представниками студії Animagrad про захоплення драмою-феєрією «Лісова пісня» і що стрічка знімається на честь 150-річчя з дня народження Лесі Українки).

Література

1. Anita Glavan. Mitološka Simbolika u drami *Лісова пісня/Šumska pjesma* Lesje Ukrajinke. Zagreb, 2019. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://repozitorij.ffzg.unizg.hr/islandora/object/ffzg%3A1357/datastream/PDF/view>. (25.11.2020)

2. Хищенко Т. І. Міфологічний колорит драми-феєрії «Лісова пісня» Лесі Українки. – Нова Каховка: Новокаховський політехнічний коледж Одеського національного політехнічного університету, 2015. С.4. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://www.sworld.com.ua/konfer41/237.pdf>. (25.11.2020).

3. Марків Р. Сфери трансформації міфологічно-фольклорних образів у структурі характеру літературного героя // Література. Фольклор. Проблеми поетики: зб. наук. пр. Вип. 38. Київ, 2013. С. 154-162. Режим

8

доступу:

http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/viking/db/ftp/univ/lfpp/lfpp_2013_38.pdf

4. Поліщук О. П., Поліщук А. О. Міфологічні імперативи культуротворчості: таємниці Древянської землі та їх вплив на світобачення Лесі Українки // Культуротворчість в системі сучасної гуманітаристики : Матеріали I-ої Всеукр. наук.-практ. міждисциплінарної Інтернет-конференції, присвяченої 145-річчю від дня народження Лесі Українки : Київ – Дніпро – Слов'янськ, 16 лютого 2017 року / За ред. В. А. Федь, П. Е. Герчанівська, Є. А. Антонович та ін. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2017. С. 35-39.

5. Костюк Г. Леся Українка і В. Винниченко. Ідейно-творчі стосунки Л. Українки і В. Винниченка в світлі сучасної української радянської критики // Сучасність. Література, мистецтво, суспільне життя, Мюнхен: Logos GmbH, Buchdruckerei und Verlag, 1971. С. 95-111.